

Asia: VN/34558/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi rakentamislain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommentteja rakentamislain muutoksista

-

2. Esityksen mukaan Ilmastaselvityksessä tulisi raportoida uuden rakennuksen hiilijalanjälki ja hiilikädenjälki. Asetusvalmistelun helpottamista varten kysymme, tulisiko näkemyksesi mukaan vähähiilisyysarviointi tehdä rakennukselle sekä rakennuspaikalle (rakennuspaikalla tarkoitetaan mm. rakennuksen perustuksia), vaikka hiilijalanjäljen raja-arvot on suunniteltu koskevan vain rakennusta?

Vastaus:

A: Ilmastaselvityksen tulisi sisältää vain rakennuksen hiilijalanjälki ja hiilikädenjälki

B: Ilmastaselvityksen tulisi sisältää rakennuksen sekä rakennuspaikan hiilijalanjälki ja hiilikädenjälki

-

3. Minkälaisia taloudellisia vaikutuksia arvioit esitetyillä muutoksilla olevan edustamasi tahon kannalta?

-

4. Kommetteja alueidenkäyttölain 57, 188 a ja 197 §:stä

-

5. Kommentteja ympäristönsuojelulain 156 b §:stä

-

6. Kommentteja laista viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympärisövaikutusten arvioinnista annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Ympäristöministeriö on pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi rakentamislain muuttamisesta.

Esitän lausuntonani seuraavaa.

Esityksen tavoitteesta

Esityksen mukaan tavoitteena on ollut korjata rakentamislakia ennen lain voimaantuloa hallitusohjelman mukaisesti ja sidosryhmiltä saadun palautteen perusteella selkeämmäksi ja byrokratiaa vähentäväksi. Eduskunta hyväksyi rakentamislain (751/2023) 1.3.2023 ja laki vahvistettiin 21.4.2023. Rakentamislaki on säädetty tulemaan voimaan 1.1.2025.

Eduskunta teki vastauksessaan EV 333/2022 vp lukuisia muutoksia hallituksen esitykseen HE 139/2022 vp nähden. Lausunnon kohteena olevan esityksen mukaan tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti korjata säädettyä rakentamislakia niin, että hallinnollinen taakka kevenee, byrokratia vähenee, valitusoikeus selkeytyy sekä päävastuullisen toteuttajan vastuu täsmentyy. Määritellään lakiin rakennuslupien käsittelyaikatakuu.

Esitys on valmisteltu virkatyönä. Esityksen mukaan korjaustarvetta on ilmennyt erityisesti ilmastaselvitykseen, materiaaliselosteeseen sekä rakentamislupahakemukseen ja rakennusvalvonnalle toimitettaviin selvityksiin liittyen. Keskustelua on herättänyt purkamisluvan edellytykset sekä päävastuullisen toteuttajan toteutusvastuu.

Kiinnitän huomiota siihen, että esityksen tavoitteena ilmoitetaan olevan jo säädetyn lain korjaaminen sidosryhmiltä saatuun palautteeseen perustuen. Esityksestä tai lakihanketta koskevilta verkkosivuilta ei ilmene, mitä sidosryhmiä on kuultu taikka osallistettu valmisteluun ja milloin.

Rakentamislain eduskuntakäsittelyssä ympäristövaliokunta totesi mietinnössään, että "lausuntokierroksen laiminlyönti on valiokunnan käsityksen mukaan myötävaikuttanut siihen, että hallituksen esitykseen sisältyvää ehdotusta rakentamislakiksi joudutaan korjaamaan monin paikoin ja esityksen johdosta tehdään eduskuntakäsittelyssä teknisiä korjauksia useisiin lakeihin, jotka eivät sisältyneet hallituksen esitykseen." Edelleen valiokunnan mietinnössä todettiin, "että valiokunnan saaman selvityksen mukaan on olemassa lainsäädäntöä, jota on tarkasteltava sisällöllisesti rakentamislain ja alueidenkäyttölain hyväksymisen johdosta. Tällaista laajempaa sisältömuutoksia koskevaa tarkastelua ei ollut mahdollista toteuttaa tämän esityksen käsittelyn yhteydessä." Valiokunta katsoi tarpeelliseksi, että "valtioneuvosto selvittää rakentamislakiesitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymisestä seuraavat muutostarpeet muuhun lainsäädäntöön." (YmVM 27/2022 vp)

Perustuslakivaliokunta puolestaan kiinnitti lausunnossaan huomiota säännösten osin tulkinnanvaraiseen ja väljään toteutustapaan. Valiokunta katsoi, että "ehdotetut rakentamista

koskevat säännökset ovat varsin yleisluontoisia. Viranomaisille jää merkittävästi harkintaa esimerkiksi rakennusluvan myöntämisen edellytysten arviointiin sekä lupamääräysten muotoiluun.” (PeVL 64/2022 vp)

Rakentamislain eduskuntakäsittelyssä mietintövaliokuntana toimineen ympäristövaliokunnan toimesta lainvalmistelun laatuun on kiinnitetty erityistä huomiota sekä esitetty lausuntovaliokuntien ja kuultujen asiantuntijoiden lausuntojen perusteella perusteltuja huolia myös rakentamislain ja muun lainsäädännön sisällöllisestä yhteensopivuudesta. Samoin hallitusohjelmassa on esitetty lukuisia muutostarpeita ja -tavoitteita, jotka kohdistuvat rakentamislain ja alueidenkäyttölain soveltamisalaan, joista nyt lausunnolla olevassa esityksessä käsitellään vain osaa.

Nyt lausuttavana olevasta esityksestä ei ilmene, millaisia selvityksiä esityksen taustaksi on tehty, eikä muutoinkaan esityksessä ole otettu kantaa, miten nyt esitetyt säädösmuutokset on valikoitu ja miten ne vastaavat rakentamislain eduskuntakäsittelyssä esiintuotuihin lukuisiin muutostarpeisiin. Pidän esityksen sisältöä suppeana ja selvityspohjaltaan riittämättömänä esitettyihin tavoitteisiin nähden.

Säännöskohtaisia huomioita

17 § Rakennusjärjestys

Esityksen mukaan rakentamisluvan suhdetta rakennusjärjestykseen selvennettäisiin lisäämällä rakennusjärjestystä koskevaan 17 §:ään uusi momentti, jonka mukaan rakennusjärjestyksellä ei voida muuttaa rakentamislain 42 §:n 1 momentin luvanvaraisuuden rajaa.

Säännöskohtaisten perustelujen mukaan rakennusjärjestyksellä ei voida määrätä 42 §:n 1 momentin mukaisista asioista lupakynnystä tiukentavasti, vaikka rakennushankkeella katsottaisiin olevan vähäistä merkittävämpää vaikutusta alueiden käyttöön, kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön tai ympäristönäkökohtiin, rakentaminen edellyttäisi viranomaisvalvontaa olennaisten teknisten vaatimusten toteutumisen varmistamiseksi tai rakennusvalvonnan olisi tarpeen valvoa rakennuskohteen rakentamista yleisen edun kannalta. Kuitenkin rakentamislain 42 §:n 2 momentti mahdollistaa, että lupaviranomainen voi edellyttää lupaa haettavaksi 1 momentin rakennuskohteelle edellä mainituin perustein.

Kiinnitän huomiota siihen, että rakennusjärjestykseen ehdotetun 5 momentin jälkeen jää epäselväksi, voiko kunta käyttää lainkaan harkintaa 42 §:n 1 momentin rakennuskohteiden luvanvaraisuudessa 42 §:n 2 momentin mahdollistamalla tavalla.

43 a § Puhtaan siirtymän sijoittamislupa

Esityksen 43 a §:n 1 momentin mukaan rakentamisluvan hakijan niin pyytäessä puhtaan siirtymän teollisuushankkeen alueidenkäyttöisten edellytysten tarkastelu voidaan tehdä sijoittamisluvalla ilman asemakaavaa tai yleiskaavaa, jossa on määrätty sen käyttämisestä rakentamisluvan myöntämisen perusteena.

Säännöksen perusteella puhtaan siirtymän sijoittamislupamenettely tarkoittaisi ympäristövaikutuksiltaan merkittävien teollisuushankkeiden siirtämistä pois asemakaavoituksen piiristä. Jatkossa muun kuin tuuli- tai aurinkovoimaan perustuvan uusiutuvan energian tuotantolaitoksen voisi mahdollistaa sijoittamisluvalla.

Säännöskohtaisten perustelujen mukaan ”puhtaan siirtymän sijoittamislupa sisältäisi asemakaavalle alueidenkäyttölain 54 §:n mukaisen säännöksen elinympäristön heikentämiskiellosta sekä maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuuttoman haitan aiheuttamiskiellosta. Lisäksi vaikutukset olisi selvitettävä samoin kuin asemakaavan vaikutukset selvitetään alueidenkäyttölain 9 §:n 2 momentin mukaisesti. Lisäksi teollisuushankkeen olisi täytettävä YVA-direktiivin vaikutukset. Puhtaan siirtymän rakentamisessa noudatettaisiin rakentamisluvan 44, 45 ja 46 §:n edellytyksiä, kuulemista ja valitusmahdollisuuksia.” Perustelujen mukaan sijoittamisluvan pohjalta luotaisiin erillinen puhtaan siirtymän sijoittamislupa, jolla puhtaan siirtymän teollisuushankkeen alueidenkäyttöinen tarkastelu voitaisiin tehdä prosessia sujuvoittaen ilman asemakaavaa tai sellaista yleiskaavaa, jossa on määrätty sen käyttämisestä rakentamisluvan myöntämisen perusteena.

Pidän säännösehdotusta perusteluineen epäonnistuneena. Säännöksen perusteella lakiesityksessä on jätetty täysin vaille merkitystä alueidenkäytön suunnittelu- ja lupajärjestelmäämme kuuluva periaate suunnittelun ensisijaisuudesta, joka osaltaan toteuttaa ympäristöperusoikeutta (PL 20 §). Ympäristöperusoikeussäännöksen tarkoituksena on ollut lisätä lähinnä ei-asianosaisten vaikuttamismahdollisuuksia asioissa, jotka vaikuttavat merkittävästi elinympäristöön, mutta jotka eivät kuitenkaan välittömästi kosketa näiden oikeutta tai etua. PL 121 §:n mukaisesti kunnalliseen itsehallintoon kuuluu vastata maankäytön suunnittelusta alueellaan ja sillä on myös vastuu alueidenkäytön edellyttämien järjestelyjen (kuten infrastruktuurin) järjestämisestä tai asumiseen liittyvien palvelujen järjestämisestä.

Suunnittelujärjestelmän sivuuttamisesta seuraa lukuisia avoimeksi jääviä kysymyksiä niin ympäristöperusoikeuden toteuttamisesta, omaisuuden suojasta kuin oikeusturvan järjestämisestäkin. Säännöksellä mahdollistetaan asemakaavoitustarpeesta poikkeaminen vaikutuksiltaan merkittävän teollisen rakentamisen kohdalla. Säännöksen soveltamisala ei rinnastu mihinkään olemassa olevaan menettelyyn. Perusteluissa esitetään rinnastus tuulivoimarakentamisen sujuvoittamiseen, kuitenkin tuulivoimarakentaminen perustuu nimenomaan rakentamista ohjaavaan kaavaan.

Säännöksestä tai sen perusteluista ei selviä, mitkä ovat kunnan harkintavallan rajat; onko lupa myönnettävä, jos edellytykset täyttyvät. Ehdotetun 43 a §:n suhde esimerkiksi asemakaavan mukaisuuteen (44 §) kuin myös suunnittelutarvesääntelyyn (45 §, 46 §) jää epäselviksi, vaikka niitä edellytetään noudatettavan. Ehdottoman luvanmyöntämiseen olemassaoloa ei liene tarkoitettu sovellettavan, koska se johtaisi siihen, ettei lupaa voida myöntää. Toisaalta on huomattava sekin, että rakentamislain suunnittelutarvesääntelyn soveltaminen perustuu kaavoituskatsauksessa esitettäviin kaavoituksella ratkaistaviin hankkeisiin. Näin ollen puhtaan siirtymän hankkeet olisivat suoraan rakentamisluvalla ratkaistavissa, rakentamislupaan liittyvin menettelysäännöksiin. 44 §:n soveltaminen puolestaan herättää kysymyksen, tarvitaanko puhtaan siirtymän sijoittamislupa myös asemakaavan mukaiselle hankkeelle.

Puhtaan siirtymän sijoittamisluvan yhteydessä on esitetty tehtäväksi kaavallisia selvityksiä ja vaikutusten arviointeja. Totean, että hallitusohjelman kirjaus, jolla säännösehdotusta on perusteltu, tavoittelee teollisuushankkeiden keskittymien suunnittelun ja luvittamisen sujuvoittamista, säännösehdotus puolestaan koskee yksittäisiä hankkeita.

Ehdotettu säännös korostaa sitä esityksestä välittyvää vaikutelmaa, ettei esitystä laadittaessa ole ymmärretty, mitä eroa on yksittäisellä lupapäätöksellä ja suunnittelulla.

Kiinnitän huomiota siihen, ettei yksittäisessä lupapäätöksessä ei ole mahdollista vaikuttaa ympäröivään maankäyttöön, eikä esim. yhteensovittaa uutta ja olevaa maankäyttöä taikka ratkaista teollisen hankkeen infrastruktuuriin liittyviä järjestelyjä (tiet, voimajohdot) hankealueen ulkopuolella, vaikka vaikutuksia lupapäätöksen yhteydessä arvioitaisiinkin.

Oma kysymyksensä on, ettei kaavallisten vaikutusten arviointi kuulu osaksi rakennusvalvonnoissa tehtävää lupaharkintaa. Miten asemakaavaan liittyvä kohtuullisuusvaatimus arvioitaisiin lupamenettelyssä ja tulisiko siihen liittyä myös korvaussääntelyä? Huomiota tulisi kiinnittää siihenkin, että kaavaprosesseihin liittyvää vaikutusten arviointia ei ole mahdollista tehdä ilman vuorovaikutusta.

Esityksen vaikutusten arvioinnissa ei ole kiinnitetty huomiota lainkaan siihen, mitä vuorovaikutuksen puuttuminen voi merkitä esimerkiksi puhtaan siirtymän hankkeiden toteuttamisen hyväksyttävyydelle.

Puhtaan siirtymän sijoittamisluvan ohella eduskunnan ympäristövaliokunnassa tehty rakentamislain 57 §:n 3 momentin lisäys koskien asemakaavassa osoitetun käyttötarkoituksen muutosta ja poikkeamisluvan myöntämisedellytyksiä on omiaan heikentämään kunnan mahdollisuutta suunnitella alueidenkäyttöä maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla. Lupajärjestelmän kehittämisen tavoitteena ei voine olla kunnalliseen itsehallintoon kuuluvan vaikutusten arviointiin, laajaan osallistumiseen ja eri intressien yhteensovittamiseen perustuvan kaavoituksen merkityksen

rapauttaminen rakentamislaisissa säänneltyyn lupamenettelyyn tehtävillä muutoksilla. Tästä syystä pidän tärkeänä, että suunnittelu- ja lupajärjestelmää kehitettäisiin kokonaisuutena.

56 § Purkamisluvan edellytykset

Purkamisluvan myöntämiseen esitetään muun muassa seuraavia uusia edellytyksiä. Rakennuksen saa purkaa, jos kaava, joka ei ole vanhentunut, sallii purkamisen eikä rakennusta ole suojeltu lain nojalla. Tilanteessa, jossa purkaminen johtaa purkumateriaalin uudelleenkäyttöön tai kierrätykseen, muun kuin suojellun rakennuksen saa purkaa aina, jos:

1) rakennus sijaitsee kunnassa, jossa rakennukset ovat menettäneet suurimman osan arvostaan. Kunnanvaltuusto voi myöntää luvan asemakaavalla suojellun rakennuksen purkamiseen, jos: 3) purkaminen johtaa purkumateriaalien uudelleenkäyttöön tai kierrätykseen.

Säännöskohtaisten perustelujen mukaan purkamislupa voitaisiin myöntää

2 momentin mukaan muun kuin suojellun rakennuksen purkamiseen aina tilanteessa, jossa rakennukselle ei olisi enää osoitettavissa käyttötarkoitusta tai purettavaksi aiottu rakennus olisi huonokuntoinen eikä sen korjaaminen olisi enää kustannustehokasta. Perustelujen mukaan olennaista rakennuskohteen purkamiselle arvon menettämisen perusteella olisi se, että purkaminen johtaisi purkumateriaalin uudelleenkäyttöön tai kierrättämiseen. Pienikin määrä riittäisi kriteerin täyttymiseen. Esityksen mukaan kiertotalousnäkökulman huomioon ottaminen olisi olennaista erityisesti tilanteissa, joissa olisi taloudellisesti järkevää hyödyntää purkujäte esimerkiksi kaupunkirakennetta tiivistettäessä. Suojellun rakennuksen purkaminen tällä perusteella ei olisi mahdollista.

Esityksen mukaan kyseessä on purkamisluvan myöntämisedellytysten täsmentäminen. Esityksessä todetaan, että ”nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa tilanteen, jossa kunnan omistama koulurakennus voi olla suojeltu, mutta niin huonossa kunnossa, että sen käyttäminen on jouduttu kieltämään. Rakennusta ei siten voida käyttää eikä purkaa”.

Pidän harhaanjohtavana, että kuvausta luvan myöntämisedellytyksiin esitetystä muutoksesta kuvataan täsmentämisenä. Ehdotetut muutokset ovat merkittäviä, ne madaltavat purkamislupakynnystä tai poistavat tai lupakynnyksen.

Säännösehdotuksessa on lukuisia käsitteitä, joiden sisältöä ei avata perusteluissa, esimerkiksi jää avoimeksi, mitä tarkoittaa kaavan vanhentuneisuuden arviointi lupamenettelyssä, miten

määritellään kunta, jossa rakennukset ovat menettäneet arvonsa, kuka määrittelee korjauskelvottomuuden tai purkukuntauisuuden ja millä dokumentaatiolla, ja miksi rakennuksen kunnossapidon laiminlyönti madaltaa purkamisluvan saamista.

Säännöksessä esitetään myös muutoksia toimivaltaisessa viranomaisessa (kunnasta rakennusvalvontaviranomaiselle) ilman, että tätä olisi esityksessä perusteltu. Purkamisluvan edellytyksiä koskevan säännöksen vaikutusten arviointi muun ohella kuntien tehtäviin, ilmastopäästöihin tai kaupunkikuvaan on esityksessä tekemättä.

Katson, että säännös esitetyssä muodossa vaarantaa rakennetun ympäristön suojeluun liittyvien intressien asianmukaisen huomioon ottamisen. Säännösmuutosta olisi tarkasteltava myös ympäristöperusoikeuden (PL 20 §) ja omaisuudensuojan (15 §) yhteensovittamisen näkökulmasta.

68 a § rakentamisluvan käsittelyaika

Esityksen mukaan rakennusvalvontaviranomaiselle säädettäisiin kolmen kuukauden määräaika rakentamislupahakemuksen käsittelyyn. Aika alkaisi kulua siitä, kun hakemus liitteineen olisi toimitettu rakennusvalvontaviranomaiselle ja päättyisi lupapäätöksen antamiseen. Säännökseen liittyisi myös viranomaisen velvollisuus palauttaa osa rakennuslupamaksusta, mikäli käsittely viivästyy, eikä viivästyminen johdu hakijasta.

Kiinnitän huomiota siihen, että esityksen perusteluissa viitataan lupahakemuksen täydellisyyteen. Esityksessä ei kuitenkaan ole määritelty, milloin lupahakemus liitteineen katsotaan täydelliseksi. Käsittelymääräaika vaikuttaa kategoriselta, eikä ota huomioon erityyppisiä rakentamislupahakemuksia ja niiden mahdollisesti edellyttämiä kunnan ulkopuolisten viranomaisten lausuntoaikoja. Säännöksen toteuttamiskelpoisuus edellyttää, että säännös on mahdollisimman selkeä ja ymmärrettävä.

179 §, 181 §, 182 §, 183 § valitusoikeus lupapäätöksistä

Esityksessä on ehdotettu rajattavaksi viranomaisten, yhdistysten ja yksittäisten kuntalaisten valitusoikeutta rakentamislakiin verrattuna. Purkamisluvassa, toteuttamisluvassa ja rakentamisluvassa valitusoikeus on sidottu kohteen valtakunnalliseen tai maakunnalliseen merkitykseen. Kunnan jäsenyyteen perustuva valitusoikeus poistuisi maisematyöluvasta silloin, kun luvalla toteutetaan lainvoimaista asema- tai yleiskaavaa. Puhtaan siirtymän sijoittamisluvassa valitusoikeus määräytyy samoin kuin rakentamisluvassa.

Kiinnitän huomiota siihen, että erityisesti puhtaan siirtymän sijoittamisluvassa on kysymys alueellisia vaikutuksia omaavista teollisista hankkeista, joiden ympäristövaikutukset voivat olla merkittäviä. Valitusoikeuden määräytyminen ei ehdotuksessa ole oikeassa suhteessa valituksen perusteena olevan päätöksen vaikutuksiin. Esimerkiksi yhden perheen asuinrakennuksen ja vaikkapa akkumateriaalien uudelleen käyttöä harjoittavan laitoksen rakennusluvan kohdalla valitusoikeutettujen piiri olisi yhtä suppea.

Valitusoikeuden edellytykset valtakunnallisuus ja maakunnallinen merkittävyys ovat tulkinnanvaraisia aiemmin todetuin tavoin, eivätkä ainakaan nopeuta hallinto-oikeusprosessia. Nyt lisäksi yhdistysten valitusoikeus ehdotettaisiin kytkettäväksi siihen, edellyttäkö hanke ympäristövaikutusten arviointimenettelyä. Esityksessä ei ole huomioitu sitä, että myöskään YVA-menettelyn tarve ei aina ole yksiselitteinen.

Kiinnitän ministeriön huomiota esityksen säätämisyjärjestystä koskevien perustelujen puutteellisuuteen. Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa tulee esittää arvio siitä, miltä osin ehdotukset ovat merkityksellisiä perustuslain, erityisesti sen perusoikeussäännösten kannalta ja mahdollisesti sovellettavaksi tulevien Suomea sitovien kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kannalta sekä esittää hallituksen kanta siitä, ovatko ehdotukset sopusoinnussa perustuslain aiemman tulkintakäytännön kanssa. Esitykseen liitetyt viittaukset perustuslakivaliokunnan keskeisempään lausuntokäytäntöön ovat irrallisia vailla kytkentää ehdotettuihin säännösmuutoksiin eikä kaikkia esityksen perustuslain kannalta merkityksellisiä asioita ole käsitelty.

Esimerkiksi yhdistysten valitusoikeus on perustunut maankäyttö- ja rakennuslaissa sekä rakentamislaisissa siihen, että yhdistyksellä on mahdollisuus vaikuttaa toimialaansa rajoittuvissa asioissa kunnan päätöksentekoon.

Esityksen perusteella kunnan jäsenellä tai esim. kunnassa kotipaikan omaavalla rekisteröidyllä yhdistyksellä ei olisi valitusoikeutta rakentamisluvasta eikä purkamisluvasta silloinkaan, kun purkaminen kohdistuisi suojeltuun taikka muuhun historiallisesti tai rakennustaiteellisesti arvokkaaseen rakennukseen.

Valitusoikeutta ei olisi, vaikka purkamisen kohteena olisi maakunnallisesti tai valtakunnallisesti merkittävä suojeltu rakennus tai rakennuskohde.

Lisäksi esityksen mukaan viranomaisten valitusoikeutta kavennettaisiin. Rakentamisluvasta ja purkamisluvasta elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksen valitusoikeus muutettaisiin vastaamaan maankäyttö- ja rakennuslain 192 §:ää. Museoviranomaisen valitusoikeus rajattaisiin valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin suojeltuihin rakennuskohteisiin rakentamisluvan lisäksi toteuttamisluvassa. Purkamisluvassa museoviranomaisen valitusoikeus rajattaisiin valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin rakennuksiin.

Kiinnitän huomiota myös esityksen viranomaisvaikutusten arviointiin. Museolaki (314/2019) edellyttää alueellisilta vastuumuseoilta kulttuuriympäristön vaalimisen edistämistä. Katson, että esityksen vaikutukset erityisesti museoviranomaisten kulttuuriympäristön ja erityisesti rakennetun ympäristön kehittämistä ja vaalimista koskevien lakisääteisten tehtävien hoitamiseen tulee selvittää sekä ottaa huomioon vuonna 2017 Suomessa voimaan saatetun Faron puiteyleissopimuksen tavoitteet kulttuuriperinnön, elämänlaadun, identiteetin ja kestävän kehityksen välisen yhteyden vahvistamisesta yhteiskunnassa.

Esitystä on täydennettävä arvioinnilla - muun ohella - siitä, miten ehdotukset edistävät yksilön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia, millä tavoin ympäristöperusoikeuden turvaama mahdollisuus vaikuttaa itseään koskevaan päätöksentekoon toteutuu ja miten ehdotetut valitusoikeuden rajoittamista koskevat säännökset täyttävät Suomea velvoittavan Århusin yleissopimuksen (SopS 122/2004) velvoitteet.

Ministeriön tulee esityksen jatkovalmistelussa kiinnittää erityistä huomiota valitusoikeuden rajoittamista koskevien säännösten osalta perustuslain osallistumisoikeutta ja ympäristöperusoikeutta (PL 2 § 2 mom., 14 § 4 mom. ja 20 §), oikeusturvaa (21 §) koskeviin säännöksiin sekä Århusin sopimuksen velvoitteisiin.

Totean, että edellä esittämäni säännöskohtaiset huomiot eivät ole koko esityksen kattavia. Esiin nostamieni seikkojen kohdalla, pidän välttämättömänä, että hallituksen esityksen valmistelua jatketaan, jotta se voidaan valmistella huolellisesti vuorovaikutuksessa sidosryhmien kanssa.

Kiinnitän ministeriön huomiota lisäksi siihen, että lakiluonnoksen säännöksistä osa on ehdotettu täsmennettäväksi asetuksella.

Säännösten ja asetusten antovaltuuksien riittävyyden arviointi ei ole mahdollista ilman, että asetukset ovat samaan aikaan lausunnolla lakiluonnoksen kanssa.

Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijäneuvos Susanna Wähä

Mäkinen Tiina

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia - Apulaisoikeusasiamies Maija

Sakslin; Esittelijäneuvos Susanna Wähä